

оперативно-розшукова діяльність» / І.Л.Зінченко. - Х., 2010; 5. Конвенція про захист прав і основних свобод людини [Електронний ресурс]: станом на 27 трав. 2009 р. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

«Одержано: 27.10.2020»

УДК 343.46

Вікторія Володимирівна ВІНЦУК,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З МЕТАЛОБРУХТОМ В УКРАЇНІ

Здобуття Україною незалежності призвело до значних перетворень у соціально-економічній сфері, до головних з них можна віднести перехід до ринкових відносин та виникнення нових видів власності. Наряду з позитивними змінами в суспільстві дані процеси неминуче супроводжуються й розвитком злочинності у сфері господарської діяльності. Зазначені обставини так само позначилися і на стані криміногенної обстановки у сфері здійснення операцій з металобрухтом. Набуло поширення здійснення операцій з металобрухтом без отримання ліцензії, з порушенням умов ліцензування, створення нелегальних пунктів прийому металобрухту, значно збільшується кількість злочинів загальнокримінальної спрямованості, предметом яких стає металобрухт. Враховуючи викладене, визначаю, що на теперішній час ця проблема досі не вирішена.

У 2012 році, на основі комплексного аналізу досліджень з оперативно-розшукової діяльності, криміналістики та кримінального права, мною було визначено стан наукової розробленості теоретичних і організаційно-тактичних основ розкриття злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом в Україні, де найбільших проявів набула діяльність, пов'язана із незаконною заготівлею та переробкою брухту чорних та кольорових металів. Металобрухт завжди був у ціні, тобто, порівняно з іншими видами вторинної сировини, цінується брухт кольорових металів, бо має зависоку вартість[1].

Крім того, враховуючи низькі вимоги до якості такого товару, його пошук не становить великих труднощів для будь-якої працездатної людини. Внаслідок цього збирання металобрухту перетворилося на масове явище, а визначені чинники надають такій діяльності привабливості для здійснення незаконних операцій і, як наслідок, швидкого протиправного збагачення окремих осіб. Для заготівлі і реалізації чорних і кольорових металів незаконно використовуються складські та інші приміщення та залучається велика

кількість мешканців міст, які вчиняють викрадення металевих люків, пожарних кранів, трубопроводів, електромереж, ліфтових кабелів, заводського обладнання, військової техніки та ін., що призводить до тимчасового виведення зі строю роботи державних підприємств та міської інфраструктури. Злочини вчиняються у всіх обласних центрах та окремих промислових районах держави [2, с. 5]

Що змінилось з 2012 року? А нічого! Статистика зазначає, що злочини у сфері діяльності суб'єктів господарювання склали близько **21 %** від загальної кількості злочинів у сфері господарської діяльності так, у 2005 р. було виявлено 2467 злочинів даного виду, у 2006 р. – 1986, у 2007 р. – 1793, у 2008 р. – 1846, у 2009 р. – 1149, у 2010 р. – 1764, у 2011 р. – 2135 [1, с.5], а у 2019 році з **17729** злочинів, серед них питому вагу складає порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст.213 КК України) **5514** злочинів (**31,1%**) До чого призвела декриміналізація статті? До того, що ріст корупції й «кришування», що гальмує розкриття цього виду злочину та дає змогу збагачення незаконним шляхом та зріст злочинності.

Незважаючи на те, що зазначені злочини не відносяться безпосередньо до злочинів у сфері господарської діяльності, безперечним є той факт, що злочини, пов'язані з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом є одним з головних детермінантів їх вчинення. Це обумовлено тим, що існування незаконних пунктів прийому металобрухту та здійснення його прийому з порушенням вимог до такої діяльності, насамперед, приймання без обліку та оформлення необхідних документів, створює умови для викрадення металобрухту, як у фізичних, так й у юридичних осіб та стимулює вчинення його розкрадання. При цьому суб'єкти злочину передбаченого ст. 213 Кримінального кодексу України [3] є основними скупниками металобрухту здобутого злочинним шляхом. [4, с. 406]

До того ж, спільним для цих злочинів є те, що предметом вчинення як злочинів, пов'язаних з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом, так і злочинів, пов'язаних з його розкраданням – є металобрухт. Взаємозв'язок цих злочинів збільшується також за рахунок того, що однією з умов притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили розкрадання металобрухту, є необхідність встановлення місць збуту викраденого та його вилучення і це призводить, у більшості випадків, до виявлення осіб, що здійснюють незаконний прийом металобрухту та місць вчинення їх злочинної діяльності [4, с.407].

Дуже радує те, що існують ще посадовці, котрих хвилює вирішення цих проблем. Так, прокурор Запорізької області Валерій Романов 29.05.2019 року виступив на спільній нараді про стан додержання органами Нацполіції в області вимог законодавства при провадженні досудового розслідування кримінальних проваджень за фактами розкрадання майна ПАТ «Укртелеком» та ПАТ «Запоріжжяобленерго», а також за фактами порушення порядку здійснення

операцій з металобрухтом, прокурорського нагляду з цих питань, а саме, що ніколи раніше у будь-якому форматі не обговорювались питання розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, предметом посягань у яких є майно товариств «Укртелеком» та «Запоріжжяобленерго», тобто кабельно-провідникова продукція, а також злочинів, пов'язаних з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом (незаконна діяльність «прийомок», куди здаються крадені люки, металеві паркани, устаткування мереж зв'язку тощо). А ці питання надактуальні!

Також автор визначає, що масштаби відповідної протиправної діяльності неможна порівняти з будь-яким іншим видом протиправних посягань, адже для певних осіб вирізання дротів вже стало злочинним промислом, який, повірте, приносить чималий прибуток.

Також він незадоволений станом слідства у провадженнях про незаконні операції з металобрухтом. Існування «прийомок» - результат бездіяльності поліції, яка не припиняє їх роботу і не розкриває у такий спосіб крадіжки дротів та кабелів, які масово везуться до чорних ділків для здачі [5].

На підставі викладеного можна зробити висновок, що оскільки проблема є актуальною й на сьогодні, необхідно вирішувати її шляхом спільних зусиль правоохоронних органів у відповідності до їх компетенції, якщо Національна поліція не спроможна все вирішувати сама. Сподіваюсь, що тоді бюджет нашої країни буде поповнюватись завдяки законним податкам.

Список використаної літератури: 1. Вінчук В.В. Організація і тактика розкриття порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. Дисертац...на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. 2012. С.225. 2. Незаконні операції з металобрухтом: наук.-практ. посібник / Ніколаюк С.І., Никифорчук Д.Й., Тихонов В.О., Тихонова О.В. К.: КНТ, 2006. 104 с. 3. Кримінальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України. – К., 2001. – № 25-26. – Ст. 131. 4. Вінчук В.В. Ретроспективний аналіз наукової розробленості проблеми розкриття злочинів, пов'язаних із порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом в Україні. Вісник Запорізького юридичного інституту. 2011. № 4. с. 402-408. 5. Валерій Романов. Тези доповіді прокурора Запорізької області на спільній нараді про стан додержання органами Нацполіції в області вимог законодавства при провадженні досудового розслідування кримінальних проваджень за фактами розкрадання майна ПАТ «Укртелеком» та ПАТ «Запоріжжяобленерго» 29.05.2019. [Електронний ресурс]. <https://zap.gp.gov.ua/ua/news.html>.

«Одержано: 27.10.2020»